

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta:	Bc. Filip Hainz
Téma práce:	Trestní odpovědnost právnických osob
Rozsah práce	291 340 znaků
Datum odevzdání práce:	1. 11. 2020
Vedoucí diplomové práce:	Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Simona Heranová, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Zvolené téma je velmi aktuální. Trestní odpovědnost právnických osob byla do českého trestního řízení z hlediska obvyklé a žádoucí kontinuity zavedena v podstatě nedávno, přitom v mnoha směrech zásadním způsobem modifikuje a mění některá do té doby ustálená dogmata českého trestního práva, a z toho hlediska je také častým inspiračním zdrojem řady odborných disputací. Navíc i na poměrně krátkou dobu účinnosti již prodělala vícero legislativních změn. Také v aplikační praxi se ukazuje řada problematických aspektů, jak lze u takto mladé, a přitom zásadní změny do ryze kontinentálního systému práva do jisté míry očekávat. Jde o téma významné a aktuální i z hlediska nadnárodního, ostatně lze důvodně předpokládat, že nebyť mezinárodních závazků České republiky, trestní odpovědnost právnických osob by u nás nejspíše ještě zavedena nebyla.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody.

Jde o téma náročnější, vyžaduje komplexnější znalost vícero provázaných institutů trestního práva, které je třeba zasadit do specifických souvislostí problematiky právnických osob. Na základní otázky trestní odpovědnosti právnických osob, na které se diplomant zaměřuje, jsou již zpracovány dostupné odborné prameny včetně několika monografií. Dostupné jsou též četné legislativní prameny i odborné články. S ohledem na problematičnost úpravy by stranou

neměla zůstat ani judikatura, a to nejen judikatura publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR. Judikatura je již poměrně četná a snadno dostupná nejen v právnických databázích, ale i na internetových stránkách Nejvyššího soudu ČR. Náročnost tématu pak zvyšuje přirozená vazba na zahraniční právní úpravy, jejíž studium je ke zdařilému zpracování tématu též žádoucí a obtížnost zvyšuje tím, že i u ní je třeba komplexnější pochopení odlišných právních úprav.

Diplomant v úvodu přiblížil použité metody, které mají v navazujícím textu adekvátní odraz. Jde především o analýzu, přičemž významnou část práce prolíná analýza komparativní, dále metodu deskriptivní. Příležitostné syntézy diplomant jsou zpravidla zdařilé. Ve velké míře pracuje s textem zákona, při jehož výkladu dobře využívá tzv. standardní i nadstandardní interpretační metody.

3. Formální a systematické členění práce

Formální členění práce je přehledné, dělení logické a maximálně třístupňové. Odpovídá doporučené šabloně. Diplomant zvolil dobrou systematiku a předložil text konsistentní, čtivý a přirozeně se rozvíjející. Jednotlivé kapitoly jsou smysluplně děleny, přitom navzájem logicky navazují.

Diplomant nejprve představuje obecná teoretická východiska trestní odpovědnosti právnických osob v kontinentální právní úpravě (kapitola první), na což navazuje velmi pěkně a pro řešenou problematiku přínosně pojatým přiblížením historického vývoje řešené problematiky v řadě různých, dobře zvolených zemí (kapitola druhá). V další kapitole se zabývá vývojem v České republice. Následně a ve zcela přirozené návaznosti se v ústřední části práce věnuje řešeným stěžejním hmotněprávním ustanovením ZTOPO (kapitola čtvrtá), které v další kapitole detailněji komparuje s korespondujícími ustanoveními slovenské právní úpravy (kapitola pátá). Práci uzavírá statistickými údaji z České republiky (kapitola šestá) a vlastním závěrem.

4. Vyjádření k práci

Práce je zdařilým zpracováním tématu. Svým rozsahem výrazně přesahuje standard obvyklý pro diplomové práce, přičemž je třeba přihlídnout k tomu, že i vhodné zvolení přínosného, a přitom adekvátně rozsáhlého textu je jednou z přirozených výzev při psaní kvalifikační práci. Podstatně delší text by pak měl být legitimizován odpovídajícím přínosem svého obsahu.

Předně lze vyzdvihnout velmi dobře dodrženu autorskou koncepci diplomanta, který v podstatě ve všech kapitolách rozebírá z různých pohledů to, na co se ve své práci zaměřil. V tomto směru je tedy dobře zpracován již samotný historický vývoj, a i v komparační části je třeba zdůraznit, že se zaměřil právě na ta srovnatelná úskalí, otázky, které podrobněji rozebírá v ústřední části práce o hmotněprávních ustanovení ZTOPO.

Diplomant nepřehlédl problematické otázky jako terminologickou nevhodnost použitého termínu „zproštění odpovědnosti“ v § 8 odst. 5 ZTOPO, podrobněji a zcela případně se věnoval i otázce právního nástupnictví. Má zároveň velmi dobré vyjadřovací schopnosti, značný a komplexní přehled o řešené problematice, který umí v psaném projevu velmi dobře zúročit. Velmi dobrá je také práce diplomanta se zněním zákonných předpisů.

Právě i s ohledem na prokázané schopnosti diplomanta pojmout a popsat komplexnější problematiku přehledně a přitom (rozhodně z hlediska diplomových prací) bez neadekvátních či zavádějících zjednodušení, je na škodu, že práce výrazněji nepřekročila v ústředních pasážích spíše komentářový styl psaní a některé vlastní úvahy či hodnocení nedotáhl diplomant do větší hloubky (například bez bližšího vysvětlení ponechal svůj závěr, že § 53 ZTOPO ponechává soudu značnou volnost při ukládání kombinace druhů trestů, což dává do srovnání s právní úpravou v trestním zákoníku). V tomto směru by kvalitu práce zvýšilo například, když by podrobněji prozkoumal dostupné prameny, zejména v otázkách, kterým se sám věnuje. Jako příklad lze uvést procesní otázku dokazování důvodů pro „zproštění odpovědnosti“ podle § 8 odst. 5 ZTOPO (na str. 70 práce), kde sice uvedl žádoucí vlastní hodnocení a otázkou se tedy (vhodně) sám blíže zabíral, ale neřešil ji již v souvislostech s průvodcem novou právní úpravou pro státní zástupce vydané Nejvyšším státním zastupitelstvím, který přitom ve zdrojích má, případně i online dostupného kritického článku Vladimíra Pelce z 3. 12. 2018 v Bulletinu advokacie (Kritika nové metodiky nejvyššího státního zastupitelství k trestní odpovědnosti právnických osob a obrácené důkazní břemeno).

Za velkou škodu považuji, že diplomant ponechal zcela stranou kazuistiku a otázku judikatury, která je k řešenému tématu, a především problematickým podrobněji řešeným dílčím otázkám snadno dostupná. Právě zasazením do praktických souvislostí by se mohl značně zvýšit přínos posuzované práce. S ohledem na komentářový styl psaní se domnívám, že zejména pasáže v poslední třetině práce by si s ohledem na obsah textu zasluhovaly větší oporu v přímo odkazovaných zdrojích (např. v částech práce týkajících se ukládání trestů právnickým osobám). Diplomant také nevyužil nabízející se otázku aktuálně sledovaných kauz, například v otázce trestu uloženého nepravomocně společnosti Metrostav, a.s., která by

byla s ohledem na informace v médiích uveřejněných článků zajímavá i ve vztahu k jím řešené problematice právního nástupnictví.

S ohledem na shora uvedené tak považují rozsah práce za přeci jen do určité míry nadbytečný, konkrétně např. v rovině kapitole 6., která rozsáhle v textu popisuje údaje, které by byly přehlednější v tabulce, kterou by následně v textu zhodnotil. Také za do jisté míry nadbytečný považují výklad k časové působnosti, která v podaném výkladu nijak neřeší specifika trestní odpovědnosti právnických osob.

Celkově je práce nepochybně zdařilým zpracováním tématu a způsobilým podkladem k obhajobě, nadstandardní rozsáhlost textu by pak mohla získat na větší přínosnosti například, kdyby napříč textem diplomant pracoval i s judikaturou, která je k tématu dostupná (případně se dá získat od obecných soudů diplomantem pro statistické účely využitým postupem podle zákona č. 106/1999 Sb.).

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce vymezil diplomant v úvodu jako komplexní seznámení s relevantními aspekty fenoménu trestní odpovědnosti právnických osob. Taktó vytýčeným a ambiciózním cílům diplomant z hlediska požadavků na diplomové práce nepochybně dostál.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	V automatické kontrole na plagiáty vykazuje text míru maximální podobnosti nižší než 5 %, a celkové procento podobnosti menší než 31 %. Práce působí kompaktním dojmem, sleduje zjevný autorský záměr diplomanta a na různorodé informační zdroje je v textu průběžně odkazováno. Práce tak ve svém celku nevzbuzuje pochybnosti o jeho vlastním autorském přínosu.
Logická stavba práce	Velmi dobrá, text se přirozeně rozvíjí a navazuje, jednotlivá dílčí témata jsou přehledně dělena.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Diplomant v textu na značné množství pramenů včetně pramenů cizojazyčných průběžně a řádně odkazuje v dostatečném poznámkovém aparátu, přesto by s ohledem na popisný styl některých pasáží mohlo být odkazů uvedeno více, resp. by měly být uvedeny častěji (viz vyjádření k práci výše).

	<p>U některých obecných částí textu by bylo vhodné využít i tradiční zdroje v podobě učebnic. Kvalitu práce by ještě zvýšilo větší využití některých dostupných polemických článků. Pokud se také jen v rovině stručného hodnocení diplomant distancuje od odlišného názoru „některých autorů“, měl by specifikovat, o jaké autory se má jednat (str. 68 první odstavec). Výrazně by pak práci mohla ještě zlepšit zcela opominutá práce s judikaturou a kazuistikou. Velmi dobře diplomant pracoval s opravdu rozsáhlým výčtem pramenů k zahraniční právní úpravě a legislativními prameny. Zdařilá je i jeho práce s relevantními ustanoveními zákona.</p>
<p>Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)</p>	<p>Diplomant ke zpracování tématu přistoupil velice pečlivě, početné odborné prameny parafrázoval nikoliv bezmyšlenkovitě, ale dával je do odpovídajících souvislostí tak, aby tok textu odpovídal funkčnímu a promyšlenému tvůrčímu záměru a dobře zvolené systematické. Upozorňoval i na nedostatky právní úpravy, ojediněle (a ve vztahu ke slovenské úpravě častěji) přidával vlastní hodnocení, často však nedůvodně ponechané bez většího odůvodnění (orientaci v řešené problematice v textu prokazuje průběžně). Návrhy <i>de lege ferenda</i> k české úpravě v podstatě neformuloval. Použité prameny a citované názory zpravidla nekonfrontoval. K problematice přistupoval komplexně. Hloubka provedené analýzy je z hlediska požadavků na diplomovou práci zcela dostačující.</p>
<p>Úprava práce (text, grafy, tabulky)</p>	<p>Úprava práce je na velmi dobré úrovni, nicméně statistické údaje by bylo přehlednější uvést přímo v tabulce. Diplomant mohl pro přehlednost využívat i grafické zvýraznění řešených hesel i grafických zvýraznění (např. tučný text).</p>
<p>Jazyková a stylistická úroveň</p>	<p>Jazyková i stylistická úroveň je výborná, práce byla zjevně psána i kontrolována s velkou pečlivostí, které uniklo jen zcela zanedbatelné množství chyb (např. „ratifikovaé“ na str. 58 nebo „Rozsah Kriminalizace v názvu 5. 2. 2.“). Diplomant</p>

	zdatně používá velmi kultivovaný jazyk, jeho text je textem odborným a přitom čtivým.
--	---

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji
Navržený klasifikační stupeň	2-1

Při obhajobě by se mohl diplomant blíže vyjádřit k některé z v práci řešených problematických otázek aktuální české právní úpravy, které dle jeho názoru vyvolávají v aplikační praxi největší obtíže, s tím, že by uvedl vlastní názor na vhodné řešení takových problémů.

V Praze dne 6. 12. 2020

Simona Heranová
oponentka